

Centrum pre liečbu drogových závislostí,
Hraničná 2, 821 05 Bratislava

**Komplexný rozbor činnosti a hospodárenia
Centra pre liečbu drogových závislostí v Bratislave
za rok 2015**

V Bratislave, dňa 25. 02. 2016

ÚVOD

V roku 2015 sa činnosť a hospodárenie Centra pre liečbu drogových závislostí v Bratislave (ďalej len CPLDZ) vyvíjalo podľa predpokladov jeho manažmentu a v súlade s požiadavkami jeho zriaďovateľa.

CPLDZ Bratislava je najväčšou centrálnou, špecializovanou zdravotníckou inštitúciou, ktorej hlavným predmetom činnosti je prevencia, diagnostika, liečba a následná doliečovacia starostlivosť pre pacientov, ktorí majú zdravotné problémy v súvislosti s užívaním psychoaktívnych látok. Je samostatnou štátnou, príspevkovou organizáciou. Organizácia plní úlohy v súlade so svojou zriaďovacou listinou v liečebno-preventívnej činnosti a nadstavbovo tiež v oblasti výchovno-vzdelávacej, vedecko-výskumnej, informačnej a organizačnej.

Ako prioritou sú pre činnosť CPLDZ podstatnou mierou určujúcimi úlohy Národnej protidrogovej stratégie viazané na Európsku stratégiu boja proti drogám, ktoré sa realizujú v rámci Európskej únie. Ide predovšetkým o úlohy orientované do oblasti znižovania dopytu po drogách. Významnú časť v posledných rokoch, najmä po vládou schválenom Národnom akčnom pláne pre problémy s alkoholom (NAPPA) tvorí aj problematika alkoholu, prepojená na Európsky akčný plán pre alkohol SZO a na Globálnu stratégiu redukcie škôd spôsobených pitím alkoholu.

Pri realizácii diagnostiky a liečby pacientov s poruchami psychiky v súvislosti s užívaním psychoaktívnych látok postupuje tím zdravotníckych pracovníkov CPLDZ podľa platných kritérií Svetovej zdravotníckej organizácie a dôsledne rešpektuje Medzinárodnú klasifikáciu chorôb – jej 10. revíziu (MKCH-10, kapitola V.). Napriek dôrazu na požiadavky starostlivosti o užívateľov ilegálnych psychoaktívnych látok („drog“), na základe potreby ktorej CPLDZ v r. 1992 vzniklo, pridrižiava sa organizácia medicínskej koncepcie odboru drogových závislostí Ministerstva zdravotníctva SR. Koncepcia v súlade s MKCH/SZO vymedzuje ako hlavný predmet liečebno-preventívnej starostlivosti organizácie poskytovanie služieb pacientom, ktorí majú problémy so závislosťou bez ohľadu na to, o akú formu závislosti sa jedná.

Zdravotná starostlivosť je poskytovaná ambulantnou a ústavnou formou. V rámci CPLDZ sú obe tieto zložky úzko previazané, čím je zabezpečená komplexnosť a kontinuita poskytovaných služieb s vysokou mierou ich dostupnosti pre pacienta.

Vzhľadom na medicínsky odbor a tiež na predmet zdravotnej starostlivosti určovaný epidemiologickou situáciou, pokiaľ ide o epidémiu nadmerného užívania kontrolovaných psychoaktívnych látok – najmä užívaním a závislosťami od heroínu, pervitínu a marihuany je štruktúra CPLDZ tvorená podľa najmodernejších zásad poskytovania zdravotnej starostlivosti pre túto klientelu, v zmysle odporúčaní SZO, Európskej komisie DG SANCO a Národného inštitútu pre drogové závislosti v USA.

Úsek Inštitút drogových závislostí CPLDZ, napriek redukovanému počtu pracovníkov bol pod koordináciou hlavného odborníka pre drogové závislosti MZ SR vysoko aktívny pri príprave podkladov, odborných stanovísk a materiálov pre potreby Ministerstva zdravotníctva SR. Pracovníci CPLDZ v prvom polroku intenzívne pôsobili v kontaktoch so zástupcami vrcholových orgánov štátnej správy: Ministerstva zdravotníctva SR, Ministerstva vnútra SR, Ministerstva školstva SR, Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstva zahraničných vecí SR, Ministerstva financií SR a Slovenského štatistického úradu.

Činnosť CPLDZ Bratislava, ako, čo do počtu pacientov u nás najväčšej, špecializovanej zdravotníckej inštitúcie zameranej na liečbu a diagnostiku duševných porúch súvisiacich s užívaním psychoaktívnych látok, presahuje významom a dopadom rámec odbornosti. Aj v roku 2015 sa CPLDZ zaslúžilo významne o ochranu verejného zdravia obyvateľstva, najmä pokiaľ ide o zabránenie a následné šírenie epidémie HIV/AIDS z potenciálneho ohniska injekčných užívateľov drog.

Ďalším, dôležitým spoločenským príspevkom vyplývajúcim z práce CPLDZ Bratislava bola a je realizácia súdom nariadených protialkoholických a protitoxikomanických liečení, čo má široko pozitívny spoločenský dopad.

Plnili sme a plníme kľúčovú úlohu Rady vlády SR pre boj proti kriminalite a protispoločenskej činnosti v rezorte MZ SR, ktorou je a) realizácia protitoxikomanických súdom nariadených liečení; b) súdom nariadených protialkoholických liečení a c) diagnostika vodičov, ktorí spáchali trestný čin, alebo priestupok v súvislosti s riadením motorového vozidla pod vplyvom alkoholu, alebo iných návykových látok. Centrum sa významne podieľalo a podieľa na Národnom programe prevencie HIV/AIDS, Národnom akčnom pláne pre problémy s alkoholom a na úlohách Národnej protidrogovej stratégie.

Významnou súčasťou činnosti CPLDZ aj v roku 2015 bolo na základe pokynu MZ SR a MF SR prevádzkovanie celoslovenskej telefonickkej Linky na pomoc ľuďom, ktorí majú problémy s patologickým hramím v zmysle zákona č. 171/2005 Z. z. o hazardných hrách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

ROZBOR ČINNOSTI

A/ Liečebno–preventívna starostlivosť

1. Ambulantná liečebno-preventívna starostlivosť

V ambulantnej časti bola poskytovaná základná liečebno-preventívna starostlivosť v troch lekárskech, psychiatrických ambulanciách a v jednej psychologickej ambulancii. Dve psychiatrické (adiktologické) ambulancie sú určené pre dospelých pacientov a jedna je pedopsychiatrická pre deti a dorast s problémami s užívaním psychoaktívnych látok.

Prevádzku ambulantnej časti zabezpečujú lekári so špecializáciou v psychiatrii (úvazok 2,53), 10 sestier, z ktorých 4 pracujú vo výdajni metadónu a súhrnným úvazkom 10,50 iní zdravotnícki pracovníci - psychológovia. Významnú časť tvoria diferencované programy ambulantnej skupinovej psychoterapie.

Špecificky orientované programy prevencie a diagnostiky infekčných (najmä krvou prenosných ochorení), úzko asociovaných s užívaním ilegálnych psychoaktívnych látok, sú dôležitou súčasťou komplexnej ambulantnej starostlivosti pre pacientov užívajúcich ilegálne psychoaktívne látky. Tieto postupy boli v CPLDZ aj v roku 2015 aktualizované podľa poznatkov zhromaždených z iných krajín EÚ v Európskom monitorovacom centre pre drogy a drogovú závislosť v Lisabone. Ide o skupinu významovo navzájom prepojených programov:

- program výmeny sterilných ihl a striekačiek;
- program testovania krvou prenosných infekčných ochorení (HIV, hepatitídy B, C, syfilis);
- zdravotnícka osвета medzi užívateľmi psychoaktívnych látok;
-
- program očkovania proti hepatitíde typu B. V roku 2015 bolo podaných 61 očkovacích

látok proti hepatitíde B. O jeho účinnosti svedčí nízka prevalencia HBV z globálneho pohľadu medzi vnútrožilovými užívateľmi drog v Bratislave.

Program výmeny sterilných ihliel a striekačiek mal *od svojho založenia v roku 1994 zaregistrovaných 3 271 klientov. V roku 2015 pribudlo 62 nových klientov, vydaných bolo v CPLDZ Bratislava 11 985 kusov sterilných ihliel a striekačiek.* Považujeme preto za veľmi pozitívnu skutočnosť, že aj vďaka tomuto opatreniu patrí Slovensko a jeho hlavné mesto, napriek tisíckam vnútrožilových užívateľov drog od začiatku 90-tych rokov minulého storočia, ku krajinám a mestám s najnižším výskytom HIV/AIDS medzi vnútrožilovými užívateľmi drog v Európe i na celom svete (menej ako 0,1%).

Podľa typu diagnózy poskytuje CPLDZ programy pre pacientov so závislosťou od opioidov, stimulancií, kanabisu, alkoholu a ďalších skupín psychoaktívnych látok, ako aj liečbu patologického hrania. Aj v roku 2015 CPLDZ pokračovala v činnosti bezplatná, telefonická, anonymná poradenská linka na pomoc ľuďom, ktorí majú duševné problémy v súvislosti s hraním hazardných hier. Realizované a flexibilne doladované boli viaceré fungujúce, štruktúrované, a diferencované programy ambulantnej, detoxifikačnej liečby a psychosociálne intervencie v programoch so zameraním na prevenciu relapsu. V prípade chronickej závislosti od opiátov dôležitú úlohu naďalej zohrával program ambulantnej udržiavacej liečby – metadónový program.

V evidencii CPLDZ bolo *od roku 1994 do konca roku 2015 zaevidovaných 20 046* pacientov. *V roku 2015 pribudlo v evidencii 735 nových pacientov.* Z dôvodu závislosti od alkoholu to bolo 269 nových pacientov a z dôvodu problémov s hazardným hraním 92 pacientov. Pre zdravotné ťažkosti so závislosťou od psychoaktívnych látok bolo v roku prijatých do liečby 225 nových pacientov a pre závislosť od tabaku 10 pacientov. Z ďalších medicínskych dôvodov bolo v roku zaevidovaných 139 pacientov.

V roku 2015 bolo v ambulantnej zložke 119 875 kontaktov s pacientmi. Metadónovým udržiavacím programom (MUP) prešlo v roku 2015 404 pacientov. V tomto terapeutickom programe sme pokračovali v priaznivom trende nastolenom v predchádzajúcich rokoch bez čakacích listín pre pacientov na zaradenie do MUP. Za významné z pohľadu retencie – udržania kontaktu s pacientmi sa osvedčilo jeho diferencovanie na „terapeutickú“ a „harm reduction“ vetvu.

Kontinuálna a následná ambulantná starostlivosť pre pacientov závislých od opiátov, alkoholu a iných psychoaktívnych látok sa uskutočňuje v CPLDZ individuálnou formou a vo forme skupinových a klubových sedení.

Formy ambulantných terapeutických skupín v CPLDZ Bratislava:

- Skupina závislých od pervitínu (metamfetamínov);
- Skupina závislých od marihuany (kanabis);
- Skupina závislých od tabaku;
- Skupina pacientov so súdom nariadenou ambulantnou protitoxikomanickou a protialkoholickou liečbou;
- Ambulantné skupiny pre abstinujúcich od alkoholu (9 paralelných);
- G skupiny pre pacientov s majúcich problémy s hraním hazardných hier (3 paralelné);
- Skupinové, poradenské semináre pre príbuzných a známych ľudí, ktorí majú problémy s psychoaktívnymi látkami;
- Skupinové didaktoterapie a iné, ad hoc.

Zoznam klubov pre abstinujúcich:

- A-klub;
- Klub Iniciatíva – klub partnerských dvojíc;
- JAS klub;
- A2 M klub;
- KBM klub;
- G klub pre pacientov s patologickým hraním;
- Klub abstinujúcich zo závislosti od psychoaktívnych látok.

2. Ústavná zdravotná starostlivosť v CPLDZ Bratislava v roku 2015

Ústavná zdravotná starostlivosť v CPLDZ je liečebným programom, ktorý pozostáva z detoxifikačnej časti programu liečby na lôžku a z ústavnej lôžkovej strednodobej liečby, ktoré sú včlenené do kontinua ambulantných programov. Ústavná zdravotná starostlivosť je v CPLDZ Hraničná 2, Bratislava, realizovaná na jednom lôžkovom oddelení s počtom 26 lôžok.

Analýza činností posteľového fondu za 2015

- ***V roku 2015 bolo prijatých do ústavnej zdravotnej starostlivosti 258 pacientov.***
- Posteľe na konci sledovaného obdobia: 26
- ***Ošetrovacie dni: 8 210***
- Skutočná posteľová kapacita v počte ošetrovacích dní: 9 490
- ***Percento využitia miest: 86, 51 %.***

Priemerný denný počet pacientov na lôžkach bol 22,49. Priemerná ošetrovacia doba bola v roku 2015 v CPLDZ Bratislava 32,78 dní.

3. Súdom nariadené ochranné liečenia

Do konca roku 2015 bolo kumulatívne doručených do CPLDZ Bratislava ***1 234 rozhodnutí súdom nariadených ochranných liečení.*** Z toho bolo 918 protitoxikomanických a 316 protialkoholických. V tom istom roku bolo u 75 pacientov nariadenie súdom zrušené a pribudlo ***131 nových nariadení.*** Napriek účinnej liečbe, podľa hlbšej analýzy len u 27 % plnili súdom nariadené ochranné liečenia účel z medicínskeho hľadiska. Zostávajúce 3/4 odsúdených sa na liečbu buď vôbec nedostavovali. Zistenia poukazujú na to, že nie liečba, ktorá nemôže pre neprítomnosť pacienta byť aplikovaná, neplní účel, ale samotné nariadenie neplní dostatočne účel. Účel nariadenia je v prípade súdom nariadených ochranných opatreniach na posúdení súdu.

4. Vyšetrenia vodičov riadiacich motorové vozidlo pod vplyvom návykových látok

V oblasti príspevku na prevenciu kriminality zohráva dôležitú úlohu psychiatrické vyšetrenie vodičov prichytených pri riadení motorového vozidla pod vplyvom návykových látok (alkohol a drogy) za účelom potvrdenia/vylúčenia diagnózy závislosti, aby do vyliečenia boli vyradení v prípade pozitívneho zistenia z cestnej premávky podľa zákona o Cestnej premávke. Od vzniku účinnosti tohto zákona viac ako ***200 vodičov*** bolo vyšetrených v CPLDZ Bratislava. Zistenia slúžia ako indikátor pre MV SR. Analýza z roku 2015 ***preukázala závislosť od alkoholu u 34 % a závislosť od drog u 40 % vodičov*** zachytených pri riadení motorového vozidla pod vplyvom návykových látok. Výsledky boli podkladom na odpočet úloh za MZ SR pre Radu vlády pre boj proti kriminalite v SR.

5. Laboratórium CPLDZ – SVLZ

Laboratórium vykonáva toxikologické vyšetrenia v prvom rade pre pacientov so závislosťou od „ilegálnych“ to je kontrolovaných psychoaktívnych látok, ale po prístrojovom vybavení tiež modernú toxikológiu pre pacientov liečených kvôli problémom s alkoholom a tabakom.

V roku 2015 bolo v laboratóriu vykonaných 28 874 toxikologických analýz.

V toxikologickej časti sa stanovovali prevažne kvalitatívne vyšetrenia moču na prítomnosť psychoaktívnych látok u prvokontaktov a u pacientov pri monitorovaní priebehu liečby v jednotlivých programoch ako inštrument kognitívno-behaviorálnej terapie (KBT).

V laboratóriu CPLDZ pracovala v roku 2015 jedna vedúca laboratória s príslušným VŠ vzdelaním a jedna laborantka so zodpovedajúcou kvalifikáciou na úrovni SŠ vzdelania.

6. Poradenská činnosť

a/ Internetová on-line a poradňa a telefonická informačná linka pre verejnosť

CPLDZ Bratislava prevádzkuje na webovej stránke www.cpldz.sk bezplatnú ***on-line poradňu***, v ktorej bolo ***150 zodpovedaných požiadaviek***.

Okrem aktivít primárnej prevencie (uvedených inde) je v CPLDZ funkčná bezplatná ***telefonická informačná služba*** pre verejnosť, v roku 2015 poskytli na nej zdravotnícki pracovníci CPLDZ ***1 478 informácií***. Na dopyty verejnosti odpovedajú kvalifikovaní zdravotnícky špecialisti lekári - psychiatri a psychoterapeuti - psychológovia.

b/ Linka pomoci pre problémy s hraním

V roku 2015 bolo na linke realizovaných 1 101 hovorov. Od vzniku Linky pomoci pre problémy s hraním bolo ku dňu 31.1.2016 realizovaných 3 651 prijatých hovorov počas pracovnej doby, mimo pracovnú dobu bolo zaznamenaných 6 610 hovorov a 3 530 odkazov v hlasovej schránke. Trvanie jednotlivého hovoru sa pohybuje priemerne od 10 do 30

minút, výnimkou nie sú ani dlhšie hovory. Za tretí rok fungovania Linky pomoci pre problémy s hraním od 1. januára 2015 do 31. decembra 2015 bolo na linke prijatých 1 101 hovorov počas pracovnej doby, mimo pracovnú dobu bolo zaznamenaných 2 309 hovorov a 676 odkazov v hlasovej schránke. Trvanie jednotlivého hovoru sa v prevažnej väčšine volaní pohybuje v rozmedzí od 10 do 30 minút. Mimo priamy kontakt s volajúcim terapeuti počúvajú odkazy zo záznamníka a administratívne spracovávajú údaje v súvisiace s činnosťou linky.

Pri analýze volaní za tretí rok fungovania sa preukázala opodstatnenosť anonymnej telefonickej linky pri úsilí zameranom na znižovanie zdravotných poškodení u ľudí, ktorí majú závažnú duševnú poruchu v súvislosti s hazardným hraním. Uvedené údaje svedčia pre vysoký dopyt a nárast požiadaviek po službách linky aj mimo času jej činnosti, to je vo večerných a nočných hodinách v pracovné dni a po celý čas v priebehu voľných víkendových dní a sviatkov.

7. Hodnotenie LPS

Hodnotenie liečebno-preventívnej starostlivosti v CPLDZ Bratislava sa systematicky, kontinuálne vykonáva na základe (a) objektívnych ukazovateľov, predovšetkým dosiahnutej abstinencie a (b) na základe subjektívneho hodnotenia spokojnosti zo strany pacientov s poskytovanou starostlivosťou.

a/ Kohortové, periodické sledovanie pacientov so závislosťou liečených v CPLDZ Bratislava ("Hodnotiaca štúdia")

Cieľom štúdie je zisťovanie účinnosti liečby závislosti v CPLDZ Bratislava, pričom hlavným kritériom je dosiahnutie abstinencie. Pacienti sú v rámci prospektívneho sledovania 1 rok a 3 roky po vstupe do liečby. Štúdiá má periodický charakter, aby bol zohľadnený kohortový efekt. Databáza novej kohorty sa vytvára po trojročnom intervale.

Podľa posledného zisťovania po 3 rokoch od nástupu do liečby v CPLDZ **abstinovalo 75 % to je 3/4 pacientov a stúpol aj počet ekonomicky aktívnych zo 45 % na 63 %.**

Zistenia štúdie slúžia ako dôležitá spätná väzba pri formovaní zdravotníckej politiky v oblasti liečby drogových závislostí v rezorte Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky.

b/ Hodnotenie spokojnosti s poskytovanými zdravotníckymi službami v CPLDZ Bratislava ("CSQ-8")

Hodnotenie spokojnosti s poskytovanými zdravotníckymi službami v CPLDZ v Bratislave prebieha pravidelne od roku 2002 dvakrát do roka, vždy v júni a v decembri, počas jedného kalendárneho týždňa, podľa jednotnej medzinárodnej metodiky SZO (Workbook 6 - "*Dotazník spokojnosti klienta*": "Client Satisfaction Questionnaire" - CSQ-8). Je administrované vo všetkých ambulantných terapeutických skupinách, kluboch, v lôžkovej liečbe a pacientom v metadónovom udržiavacom programe.

Aj počas roku 2015 bola dvakrát (jún, december) vykonaná analýza hodnotenia klientmi a boli dosiahnuté výsledky spokojnosti porovnateľné s inými medzinárodne uverejnenými výsledkami. Zistilo sa *vysoké priemerné skóre spokojnosti bolo v júni 26,91 a v decembri 26,8.*

Ako ale vyplýva z vyššie uvedeného prehľadu liečebno-preventívnej činnosti, okrem zdravotných a sociálnych benefitov pre samotných pacientov je významný aj celospoločenský prínos, ktorý je akcentovaný najmä realizáciou súdom nariadených alkoholických a protitoxikomanických liečení a diagnostikou vodičov, ktorí riadili motorové vozidlá pod vplyvom alkoholu, alebo drog.

B/ Inštitút drogových závislostí

1. Osvetová činnosť

Preventívne prednášky pre školy

CPLDZ Bratislava aj v roku 2015 organizovalo edukačný program pre študentov základných a stredných škôl, ako aj pre širokú verejnosť. Edukačného programu sa *zúčastnilo celkovo 278 študentov* základných a stredných škôl.

Mediálne vystúpenia

Rok 2015 bol charakteristický relatívne vysokou mediálnou aktivitou, odborne podporovanou úsekom Inštitútu drogových závislostí CPLDZ Bratislava (ďalej IDZ). Masmediálna zdravotnícka osвета bola v intenzívnej miere realizovaná prostredníctvom celoštátnych, samosprávnych a lokálnych médií ako elektronických, tak i printových (TV, periodiká, denná tlač, internet, rozhlas). **Odborníci CPLDZ realizovali 50 vystúpení zdravotne osvetového charakteru** prostredníctvom slovenských masmédií v roku 2015. Podieľali sa tiež ako odborní poradcovia na **tvorbe medzinárodne oceneného filmu "Eva Nová"** venovanému problematike alkoholizmu žien.

Tlačové konferencie

V roku 2015 boli centrom realizované tri tlačové konferencie (spolu 5) určené pre zástupcov médií. V marci 2015 sa uskutočnila tlačová konferencia s témou „Linka pomoci pre problémy s hraním – analýza činnosti“, následne v auguste 2015 bola vykonaná tlačová konferencia, ktorej témou bolo používanie PC a internetu medzi študentmi základných a stredných škôl, v decembri 2015 bola uskutočnená tlačová konferencia zameraná na analýzu trendov vyhľadávania kľúčových slov týkajúcich sa alkoholu, drog a patologického hráčstva na internete a účinnosť novoročných predsavzatí. Návštevnosť médií bola vyššia ako v predošlom roku a takisto bolo viac následných ohlasov v médiách ako v predchádzajúcom roku. Odborníci sa zúčastnili ako panelisti na ďalších dvoch tlačových konferenciách ku dňu bratislavských abstinentov a na TK venovanej hazardným hrám.

2. Výskumná činnosť

V roku 2015 úsek Inštitútu drogových závislostí pri CPLDZ Bratislava realizoval celkovo **14 výskumných úloh vyplývajúcich zo zmluvy č. 101/2015** o poskytnutí výskumných služieb v oblasti liečby drogových závislostí pre potreby monitorovania drogovej situácie v SR podľa požiadaviek Európskej únie uzatvorenej medzi CPLDZ Bratislava a Ministerstvom zdravotníctva SR.

Okrem toho vo vedecko-výskumnej činnosti plní úsek Inštitútu drogových závislostí predovšetkým úlohy aplikovaného výskumu prednostne zamerané na sledovanie efektívnosti liečebného procesu v našich podmienkach. Výsledky štúdií boli publikované doma i v zahraničí.

3. Odborná - vedecká činnosť

Pracovníci CPLDZ za odbornej a technickej podpory úseku IDZ zdieľali výsledky práce na domácich a medzinárodných odborných vedeckých fórach. Účasť im súčasne umožnila získať najnovšie vedomosti v adiktológii ako aj oboznámiť sa so súčasnou situáciou v Európe a na Slovensku.

S aktívnou účasťou participovali odborníci CPLDZ Bratislava v roku 2015 *na 12. zahraničných vedeckých adiktologických konferenciách* s medzinárodnou účasťou: Európskej adiktologickej konferencii v Lisabone, regionálnej adiktologickej konferencii v Ljubljane, na národných konferenciách v Českej republike a v Maďarsku, na medzinárodnej konferencii venovanej nelátkovým závislostiam vo Varšave. Prezentovaných bolo 5 našich prác.

V uplynulom roku prezentovali výsledky odborných zistení pracovníci CPLDZ na *9 domácich vedeckých schôdzach a konferenciách* (Slovenský psychiatrický zjazd, AT konferencia, Psychofarmakologické sympóziu a i.). Prezentovaných bolo účastníkmi z radov CPLDZ 18 odborných príspevkov. Počas 10 mesiacov akademického roka organizoval IDZ *na pôde CPLDZ 38 odborných seminárov so 114 príspevkami* a vo Vysokých Tatrách konferenciu "*Šport a drogy*" za účasti odborníkov z rôznych oblastí.

Čo sa týka publikačnej činnosti, v roku 2015 boli do odbornej tlače predložené *2 odborné práce, obe prijaté a publikované*.

Úsek Inštitútu drogových závislostí zabezpečuje prevádzku internej knižnice domácich a zahraničných odborných publikácií.

4. Kooperácia na národnej a medzinárodnej úrovni

V roku 2015 poskytol úsek IDZ súčinnosť pri vypracovaní odpočtu plnenia úloh *Národného programu prevencie HIV/AIDS v SR* na rok 2013 – 2016 v rámci pôsobnosti za rok 2015, odpočet za rok *Národného akčného plánu pre problémy s alkoholom 2013 - 2020*. Obe v úzkej spolupráci s Úradom verejného zdravotníctva a MZ SR.

Ďalej pri odpočte úloh za rok 2015 v oblasti prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti v SR v pôsobnosti rezortu zdravotníctva v rámci rozpracovanej *Stratégie prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti v SR* na roky 2012 – 2015, odpočet úloh *Akčného plánu realizácie protidrogovej stratégie SR* na obdobie rokov 2013 -

2016 v rezorte zdravotníctva na rok 2015. Významná je najmä spolupráca s Ministerstvom zdravotníctva: s Národným monitorovacím centrom pre drogy na MZ SR a v tej súvislosti aj s Národným centrom z zdravotníckych informácií. Odborníci z Centra sa podieľali na práci expertných skupín pre kľúčové indikátory drogovej situácie: Indikátor dopytu po liečbe, Indikátor s drogami súvisiacich infekčných ochorení a v expertnej skupine Systému včasného varovania. IDZ riešil na základe zmluvy úlohy pre NMCD MZ SR podľa požiadaviek z Európskeho monitorovacieho centra pre drogy a drogovú závislosť (EMCDDA) EÚ v Lisabone. V rámci Sekcie zdravia pre potreby Rady pre prevenciu kriminality CPLDZ riešilo úlohy analýzy vyšetrení vodičov, ktorí riadili motorové vozidlá pod vplyvom návykových látok a analýzu činnosti Linky pre problémy s hraním. Dr. Okruhlica bol nominovaný a zúčastnil sa práce skupiny pre legislatívne zmeny na MS a MV SR a tiež na okrúhlych stoloch organizovaných Úradom verejného zdravotníctva a národnou kanceláriou SZO k úlohám Národného akčného plánu pre problémy s alkoholom. CPLDZ pokračovalo v roku 2015 v spolupráci na národnej úrovni s Ligou pre duševné zdravie, s Ligou boja proti rakovine, Národným ústavom srdcovo–cievných chorôb s nízkoprahovými terénymi OZ Odyseus a OZ PRIMA, s Fakultou zdravotníctva Trenčianskej univerzity A. Dubčeka, Národným osvetovým centrom, s Pedagogickými poradňami v rezorte MŠ SR.

Ako experti boli nominovaní MZ SR a zúčastnili sa odborníci CPLDZ na práci Výboru pre národnú alkoholovú politiku pri DG SANCO EÚ, na expertných skupinách indikátora dopytu pre liečbu a s drogami súvisiacich infekčných ochorení v EMCDDA v Lisabone, rokovaní Horizontálnej skupiny pre drogy (HDG) v Bruseli, na stretnutí zástupcov odborníkov pre alkohol európskeho regiónu Svetovej zdravotníckej organizácie WHO, na rokovaní komisie pre narkotické drogy Úradu pre drogy a kriminalitu (UNODC) vo Viedni, na Vedeckých konzultáciách UNODC. V spolupráci s Národným ústavom srdcovocievnych chorôb bolo 8 sestier sa zapojených do medzinárodného projektu pod názvom „Centrum excelencie - sestry východnej Európy pre kontrolu tabaku“ (The Eastern Europe Nurses Center of Excellence for Tobacco Control) určeného pre sestry. Cieľom projektu je vzdelávanie sestier v liečbe pacientov závislých na tabaku. Hlavnými riešiteľkami projektu sú Dr. Stella Bialous z University of California, San Francisco School of Nursing.

5. Výučba a vzdelávanie

Odborníci z Centra sa podieľali ako externí prednášajúci na výučbe na Univerzite sv. Alžbety a na Slovenskej zdravotníckej univerzite. V roku 2015 bolo zabezpečené vzdelávanie zamestnancov CPLDZ Bratislava. Zdravotnícki pracovníci CPLDZ Bratislava sa zúčastňovali Inštitútu drogových závislostí interných seminárov – aktivít sústavného vzdelávania organizovaných úsekom Inštitútu drogových závislostí CPLDZ. Okrem toho participovali na odborných akreditovaných národných a medzinárodných konferenciách, sympóziách a seminároch. Zástupca riaditeľa študuje Zdravotnícky manažment a financovanie na SZÚ. Organizácia podporovala špecializačné štúdium v klinickej psychológii na SZÚ pre psychológov zamestnaných v CPLDZ. Taktiež boli u vybraných pracovníkov financované výcviky v kognitívno-behaviorálnej psychoterapii, ktoré sú nosnou psychoterapeutickou metódou pri liečbe závislostí. Zamestnanci úseku THP a administratívy sa zúčastňovali špecializovaných seminárov a školení zameraných na novely a uplatňovanie aktuálnych zákonných predpisov a nariadení.

5. Etická komisia

Etická komisia pracuje pri CPLDZ od roku 1998. Zaoberá sa posudzovaním dodržiavania etických princípov a noriem práce v starostlivosti o pacientov so závislosťou, pri posudzovaní návrhov protokolov a pri realizácii výskumných sledovaní na pracovisku, ale i v ďalších oblastiach v činnosti CPLDZ. Zámerom a cieľom práce bolo a je predovšetkým obsahové a formálne schvaľovanie vedecko-výskumných, výukovo-vzdelávacích projektov, ako aj súhlas so zavádzaním rôznych inovačných prevádzkových a organizačných zmien v preventívno-liečebnej zložke CPLDZ.

C/ Úsek THP a administratívy

Úsek THP a administratívy i v roku 2015 zabezpečoval tvorbu plánov, tvorbu rozpočtu, sledovanie ekonomických parametrov, mzdovú agendu a personálnu politiku, pracovnú zdravotnú službu, finančné operácie organizácie, riešenie havarijných situácií, sociálny program pre zamestnancov pravidelné prevádzkové schôdze a operatívne porady.

1. Školenia zamestnancov

V roku 2015 bolo realizované školenie zamestnancov o Ochrane pred požiarmi a Bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci, systém manažérstva kvality STN EN ISO 9001:2009.

Pracovníci úseku sa v kalendárnom roku 2015 *zúčastnili na 21 odborných školeniach* z oblasti finančnej kontroly, personalistiky projektov, grantov z EÚ, mzdového účtovníctva registratúry, inventarizácie, poskytovanie cestovných náhrad, odpisovania majetku, ochrany osobných údajov.

2. Sociálny program

V rámci sociálneho programu bol zamestnancom poskytovaný príspevok na ošatenie, pracovnú obuv, stravné lístky, darčkové poukážky pred Vianocami pre zamestnancov, možnosť využitia telocvične v priestoroch CPLDZ.

3. Kontrolná činnosť

Spolu bolo v roku 2016 *vykonaných 17 interných kontrol* v CPLDZ. Z toho bolo realizovaných 5 vnútropodnikových nefinančných a 12 finančných. Externá kontrola v roku 2016 nebola. Organizácia eviduje v roku *2 neopodstatnené sťažnosti*.

Kontrolná činnosť v CPLDZ v roku 2015 bola zabezpečená vnútornými finančnými kontrolami, a to: predbežnou, priebežnou a následnou finančnou kontrolou. Predbežná finančná kontrola bola v súlade so zákonom vykonávaná pri každej finančnej operácii. V súlade so zameraním kontrolnej činnosti CPLDZ v roku 2015 (podľa zákona č. 502/2001 Z. z. o finančnej kontrole a vnútornom audite v znení neskorších predpisov) boli

vykonané následné finančné kontroly pokladničnej prevádzky a následné finančné kontroly tuzemských a zahraničných cestovných príkazov. Vykonaná bola aj plánovaná kontrola realizovaných verejných obstarávaní za rok 2015, ktorej výsledným materiálom bol taktiež záznam. Okrem plánovaných finančných kontrol boli vykonané aj tri mimoriadne následné finančné kontroly, ktorých výsledným materiálom bola správa.

4. Verejné obstarávanie

Podľa plánu bolo vykonaných 11 verejných obstarávaní, z toho bola 1 podlimitná zákazka a 10 bolo podľa §9 ods.9. Námietky voči žiadnemu obstarávaniu neboli vznesené.

5. Oprava, údržba a obnova

V roku 2015 bola vykonaná rekonštrukcia sociálnych zariadení na lôžkovom oddelení na Jaskovom rade. Bola odstránená havária na teplovodnom potrubí v areáli CPLDZ, realizovala sa oprava okien. Vzhľadom na obmedzenú kapacitu zastaraného servera došlo k jeho výmene za nový, výkonnejší, vymenili sa z tých istých dôvodov počítačové stanice za nové. Na základe výberového konania bol tiež selektovaný nový, pružnejší a cenovo výhodnejší poskytovateľ telekomunikačných a internetových služieb pre organizáciu. V ambulantných priestoroch, v čakárňach a v terapeutických miestnostiach boli čiastočne vymenené stolička a kreslá za nové.

V oblasti obnovy a údržby zostáva aktuálnou požiadavka na zriaďovateľa o poskytnutie financií na maľovanie a rekonštrukciu budovy CPLDZ na Hraničnej ulici.

6. Správa o finančnom hospodárení

CPLDZ Bratislava uzatvorilo hospodárenie k 31.12.2015 s pozitívnym hospodárskym výsledkom vo výške 958,58 EUR. Centru pre liečbu drogových závislostí v Bratislave sa podarilo dosiahnuť pozitívny hospodársky výsledok dôsledným hospodárením a znižovaním nákladov na spotrebný materiál, ostatné služby a cestovné.

V zmysle zákona č. 385/2014 Z. z. o štátnom rozpočte na rok 2015 bol schválený rozpočet verejnej správy. Gremiálnou poradou ministra zdravotníctva dňa 26.1.2015 boli

pre Centrum pre liečbu drogových závislostí na rok 2015 schválené finančné prostriedky v oblasti bežných výdavkov v celkovej sume 40 000,- EUR.

Na základe uvedenej skutočnosti a v súlade s ustanovením § 8 ods. 5 zákona č. 291/2002 Z. z. o Štátnej pokladnici Ministerstvo zdravotníctva SR mesačne poukazovalo pre CPLDZ na činnosť úseku Inštitútu drogových závislostí finančné prostriedky v oblasti bežných výdavkov v celkovej sume 3 333,00 EUR.

Uvedené finančné prostriedky sa poskytovali na mzdy a odvody, energie, vodné, stočné, poštovné a telekomunikačné služby, všeobecný materiál, všeobecné a špeciálne služby a boli vyčerpané k 31.12.2015 na 100 %.

Finančné prostriedky boli poukazované na účet č. 7000286426/8180 vedené v Štátnej pokladnici a boli rozpočtované na programe 790204, funkčná klasifikácia - 0732 a zdroj 111 – rozpočtové prostriedky kapitoly.

CPLDZ hospodáril v roku 2015 na základe schváleného rozpočtu príjmov a výdavkov. Okrem príjmov zo zdravotných poisťovní má organizácia príjmy za prenájom priestorov CPLDZ.

CPLDZ opäť prevádzkovalo v roku 2015 linku pomoci pre hráčov so závislosťou od hazardných hier s telefónnym číslom 0800 800 900. Linku financuje sedem spoločností, prevádzkovatelia hazardných hier, medzi nimi aj TIPOS, národná lotériová spoločnosť, a. s. Ročné náklady na jej činnosť v roku 2015 predstavovali sumu 62.000,- Eur. Finančné prostriedky boli poukázané organizácii formou finančného daru a k 31.12.2015 boli vyčerpané na 100 %.

V júni 2015 boli CPLDZ poukázané finančné prostriedky od Ministerstva zdravotníctva SR za účelom realizácie akcie „Aktívne prispenie Národného kontaktného miesta k realizácii pracovného programu EMCDDA na rok 2015. Finančné prostriedky boli jednorázovo poukázané na bežný účet CPLDZ – Projekty č. účtu 7000286442/8180 v Štátnej pokladnici vo výške 54 000,- EUR.

Uvedené finančné prostriedky boli určené na realizáciu predmetu Zmluvy č. 101/2015 uzatvorenej medzi Centrom pre liečbu drogových závislostí Bratislava a Ministerstvom zdravotníctva SR. Zmluva bola uzatvorená na dobu určitú do 31.12.2015.

V prílohe č. 1 boli uvedené odporúčané položky. CPLDZ vykazuje čerpanie na položkách: mzdy a odvody, výpočtová technika, prevádzkové stroje, všeobecný materiál, softvér, školenia kurzy, semináre a odmeny zamestnancov mimopracovného pomeru. Uvedené položky boli vyčerpané k 31.12.2015 na 100 %.

K 31.12.2015 mala organizácia celkom 49 zamestnancov, z toho 10 THP, 19 sestier

+ 1 laborantka, 11 psychológov a terapeutov, 5 lekárov, 3 upratovačky.

Z celkových nákladov k 31.12.2015 tvorili osobné náklady CPLDZ 63,97 %, služby 9,03 %, energie a spotrebný materiál 10,36 % a ostatné náklady 16,63 %.

Náklady na jeden ambulantný bod činili 0,0266 EUR, náklady na jeden laboratórny bod 0,0051 EUR. V lôžkovej časti boli náklady na jeden ošetrovací deň 53,78 EUR.

CPLDZ vykazuje k 31.12.2015 záväzky v celkovej čiastke 722 594,- EUR, z toho krátkodobé 166 346,- EUR a dlhodobé záväzky v sume 556 248,- EUR. Všetky záväzky sú v lehote splatnosti. Celkový stav pohľadávok je 216 852,- EUR, z toho po lehote splatnosti k 31.12.2015 je 19 581,- EUR, z toho zdravotné poisťovne 12 776,- EUR a iní odberatelia 6 805,- EUR a stav pohľadávok v lehote splatnosti činí k 31.12.2015 197 271,- EUR.

Kým výnosy z hlavnej, vlastnej liečebno-preventívnej činnosti pokrývajú náklady organizácie na jej poskytovanie pre pacientov, nedostatok finančných prostriedkov sa prejavuje najmä pokiaľ ide o investičné prostriedky potrebné na opravy, rekonštrukciu a údržbu budov a nehnuteľného majetku. Ich zabezpečenie bolo a je opakované, každoročne požadované od zriaďovateľa. V porovnaní s inými regiónmi Slovenska je v tomto smere nemožnosť ich získania z európskych fondov, nakoľko organizácia má sídlo v Bratislave.

ZÁVER

Môžeme konštatovať, že organizácia k 31.12.2015 plnila všetky základné úlohy vo vlastnej liečebno-preventívnej činnosti napriek zložitej finančnej situácii. Ukazovatele hmotnej zainteresovanosti stanovené Ministerstvom zdravotníctva SR k 31.12.2015 boli splnené.

Vo februári 2015 bol vykonaný dozorný audit systému manažérstva kvality STN EN ISO 9001:2009. Jeho závery, zistenia prieskumu spokojnosti pacientov, ako aj sťažností svedčia o vysokej kvalite poskytovaných liečebno-preventívnych služieb. Napriek napätej situácii financovania v oblasti neliečebných činností, pri limitovaných prostriedkoch pracovníci CPLDZ naďalej realizujú tieto činnosti - administratívu súdom nariadených ochranných opatrení, zdravotnícku osvetu, prevenciu i výskum.